

Laidiens: 06.10.2006., Nr. 160

Ministru kabineta noteikumi Nr.779

Rīgā 2006.gada 19.septembrī (prot. Nr.48 3.§)

Derīgo izrakteņu ieguves kārtība

Izdoti saskaņā ar likuma “Par zemes dzīlēm” 14.panta 2.punktu

1. Vispārīgie jautājumi

1. Noteikumi nosaka derīgo izrakteņu ieguves kārtību.

2. Noteikumi attiecas uz šādu veidu derīgo izrakteņu ieguvi:

2.1. aleirīts;

2.2. dolomīts;

2.3. apdares dolomīts;

2.4. dziednieciskās dūņas;

2.5. ģipšakmens;

2.6. kaļķakmens;

2.7. krāsu zeme;

2.8. kūdra;

2.9. kvarca smilts ($\text{SiO}_2 > 90 \%$);

2.10. laukakmeņi ($\varnothing > 70 \text{ mm}$);

2.11. māls;

2.12. saldūdens kaļķieži;

2.13. sapropelis;

2.14. smilšakmens;

2.15. smilšmāls un mālsmilts;

2.16. smilts;

2.17. smilts–grants;

2.18. šūnakmens.

3. Ja derīgo izrakteņu ieguvei paredzētā teritorija iepriekš nav izpētīta, tad pirms derīgo izrakteņu ieguves uzsākšanas jāveic tās ģeoloģiskā izpēte.

4. Pirms ģeoloģiskās izpētes izstrādā un saskaņo ar Valsts vides dienestu (turpmāk — dienests) darba programmu. Darba programmā iekļaujama šāda informācija:

4.1. izpētāmā platība, tās atrašanās vieta un koordinātas, ģeomorfoloģiskais raksturojums;

4.2. potenciālais derīgo izrakteņu veids, apjoms vai daudzums, kvalitāte, paredzētais izpētes dziļums;

4.3. izpētes darbu metodika un tiem nepieciešamais aprīkojums atbilstoši derīgo izrakteņu veidam un pētāmās teritorijas īpatnībām;

4.4. hronoloģiskā secībā uzskaitītas darbības, kas tiks veiktas ģeoloģiskās izpētes laikā;

4.5. vēlamie ieguves inženierģeoloģiskie apstākļi;

4.6. urbumu seržu un paraugu uzglabāšana, apstrādāto un analizēto paraugu dublikātu saglabāšanas termiņi.

2. Derīgo izrakteņu izpēte, derīgo izrakteņu ieguves projekts un shēma

5. Ģeoloģiskajā izpētē noskaidrojami šādi jautājumi:

5.1. pētāmās teritorijas ģeoloģisko apstākļu novērtējums:

5.1.1. vieta rajona kopējā ģeoloģiskajā struktūrā;

5.1.2. slāņu griezumā, kurā norādīta iežu stratigrāfiskā piederība;

5.1.3. litoloģiskie, tektoniskie un citi faktori, kas nosaka atradnes īpatnības;

5.1.4. derīgā izrakteņa iegulas morfoloģija, izmēri, slāņu saguluma apstākļi (plānā un griezumā);

5.1.5. segkārtas raksturojums (biezums, sastāvs, īpašības);

5.1.6. karsta, izskalojumu, dēdēšanas un citu ģeoloģisko procesu novērtējums;

5.2. izpētīto derīgo izrakteņu novērtējums:

5.2.1. derīgo izrakteņu sastāvs un īpašības;

5.2.2. dažādu derīgo izrakteņu veidu (ja nepieciešams, arī paveidu) izdalīšana, ja tiem ir nozīme derīgo izrakteņu izmantošanā vai pārstrādes tehnoloģijā;

5.2.3. derīgo izrakteņu paveidu vai dažādu derīgo izrakteņu izvietojuma īpatnības, kas ļauj noteikt to ieguves kārtību (kopēja vai selektīva ieguve);

5.2.4. derīgo izrakteņu blīvums, ja to ieguves uzskaitē vai pārstrādes procesā izmanto aprēķinus masas vienībās;

5.2.5. izmantošanas iespējas atbilstoši pasūtītāja prasībām;

5.2.6. derīgo izrakteņu un tos ietverošo iežu radiācijas novērtējums teritorijās, kurās ir iespēja konstatēt iežus ar paaugstinātu radioaktivitāti;

5.3. hidroģeoloģiskie apstākļi un to ietekme uz derīgo izrakteņu ieguves procesu, ūdens pieteces prognoze projektējamajā karjerā, kā arī iespējamie ūdens pieteces samazināšanas un novadīšanas pasākumi;

5.4. inženierģeoloģisko un derīgo izrakteņu ieguves ģeoloģisko apstākļu raksturojums;

5.5. citi izpētes laikā atklātie derīgie izrakteņi, to kvalitāte un iespējamā izmantošana;

5.6. derīgo izrakteņu krājumu aprēķins;

5.7. segkārtas apjoma aprēķins, atsevišķi aprēķinot augsnes apjomu.

6. Ģeoloģiskās izpētes darbu vajadzībām izmanto topogrāfiskās kartes vai plānus (mērogā 1:500–1:10000 atkarībā no atradnes platības, reljefa, ģeoloģiskajām īpatnībām) LKS-92 koordinātu un Baltijas augstumu sistēmā, kas nodrošina iespēju noteikt izpētītās teritorijas atrašanās vietu kopējā valsts topogrāfiskajā kartē.

7. Ģeoloģisko izpēti veic līdz darba programmā norādītajam dziļumam.

8. Veic izpētes un ekspluatācijas urbumu, skatrakumu un atsegumu instrumentālu piesaisti, kā arī nosaka to koordinātas.

9. Izpētes laikā kārto visu urbumu, skatrakumu, atsegumu un attīrījumu ģeoloģisko dokumentāciju. Urbumiem norāda iegūtās serdes apjomu procentos.

10. Ģeoloģiskajā dokumentācijā norāda iežu nosaukumu un visas īpatnības, kam ir nozīme ieguvei derīgā slāņā, segkārtas un paslāņa izdalīšanā, kā arī derīgo izrakteņu iedalīšanā paveidos.

11. Izpētē ar speciālajām metodēm (piemēram, ģeofizikālās, ģeoķīmiskās) iegūtos datus apstiprina ar kontroles urbumiem vai skatrakumiem un paraugu pārbaudēm vai analizēm.
12. Izmanto ģeoloģiskās izpētes darbu tehnoloģiju, kas (arī urbuma diametrs) nodrošina datus par ģeoloģiskajiem apstākļiem un nepieciešamo materiāla daudzumu paraugiem.
13. Derīgo izrakteņu veidu raksturojumam izmanto vienmērīgi iegūtus paraugus visā derīgā slāņa biezumā un izpētes dziļumā.
14. Ja dažādus derīgo izrakteņu paveidus paredzēts izmantot atšķirīgi vai iegūt selektīvi, paraugus tiem ņem atsevišķi.
15. Derīgo izrakteņu īpašības un kvalitāti nosaka pēc paraugiem, kas ņemti nepārtraukti visa slāņa vai noteiktas slāņa daļas biezumā. Derīgo izrakteņu svarīgākās īpašības un kvalitātes rādītājus nedrīkst noteikt pēc atsevišķiem paraugiem.
16. Parauga intervāls nedrīkst pārsniegt iespējamo karjera izmantošanas kāples augstumu.
17. Paraugu apstrādi (piemēram, drupināšana, sasmalcināšana, kvartēšana) veic atbilstoši paraugu apstrādes shēmām, ievērojot derīgo izrakteņu īpašību nevienādīgumu.
18. Pārbaudēs un analizēs nosakāmo derīgo izrakteņu īpašības un kvalitāti raksturojošos rādītājus izvēlas atbilstoši derīgo izrakteņu veidam un paredzamajai izmantošanai un saskaņo ar pasūtītāju. Pārbaudes un analīzes veic akreditētā laboratorijā.
19. Apvienotajiem un grupveida paraugiem saglabā vienādi apstrādātu paraugu dublikātus proporcionāli to ņemšanas intervālam.
20. Izpētes gaitā nodrošina krājumu aprēķinam izmantojamo parametru kontroli.
21. Derīgo izrakteņu krājumu aprēķinu veic, ņemot vērā pasūtītāja prasības attiecībā uz derīgo izrakteņu parametriem, kvalitāti, daudzumu, atradnes izmantošanas apstākļiem.
22. Krājumus aprēķina visiem derīgo izrakteņu veidiem, kas atrodas līdz darba programmā noteiktajam izpētes dziļumam. Derīgo izrakteņu veidu nosaukumiem izmanto šo noteikumu 2.punktā noteikto klasifikāciju.
23. Atsevišķi aprēķina dažādu derīgo izrakteņu paveidu krājumus, kurus paredzēts izmantot atšķirīgi vai iegūt selektīvi.
24. Derīgo izrakteņu krājumus aprēķina pēc stāvokļa noteiktā datumā.
25. Atbilstoši konkrētās atradnes īpatnībām, veiktās izpētes metodikai un paredzamajai derīgo izrakteņu izmantošanai izvēlas derīgo izrakteņu krājumu aprēķina metodi.
26. Derīgo izrakteņu krājumu robežas norāda plānā un ģeoloģiskajos griezumos.
27. Lieto ģeoloģiski pamatotus derīgo izrakteņu krājumu robežu noteikšanas principus un interpolācijas un ekstrapolācijas paņēmienus.
28. Veicot agrāk pētītas atradnes papildu ģeoloģisko izpēti, nepieciešama atradnes kopējo krājumu korekcija. Ja atradnē agrāk notikusi vai notiek derīgo izrakteņu ieguve, veic atlikušo krājumu revīziju.
29. Ģeoloģiskās izpētes rezultātus apkopo pārskatā par ģeoloģisko izpēti (turpmāk — pārskats). Pārskats satur visus datus, kas nodrošina iegūto rezultātu ticamības novērtēšanu, derīgo izrakteņu ieguves projekta sastādīšanu un

derīgo izrakteņu izmantošanu. Pārskatā ietver:

29.1. informāciju par darbu mērķi, pasūtītāju, izpildītāju un izpildes termiņiem;

29.2. vispārīgas ziņas par izpētīto teritoriju:

29.2.1. administratīvā piederība;

29.2.2. ģeogrāfiskais novietojums (piesaiste);

29.2.3. robežas un platība;

29.2.4. zemes īpašuma tiesības vai lietošanas tiesības;

29.2.5. ziņas par atradnes atklāšanu, agrākajiem izpētes darbiem (arī dati par izpētīto krājumu apjomu), atradnes izmantošanu (ja tāda notiek vai ir notikusi agrāk);

29.3. izpētes darbu metodikas aprakstu:

29.3.1. izpētes darbu sastāvs, to secība un raksturojums (izmantotās metodes, tehniskie līdzekļi, izpētes dziļums, izpētes tīkls un tā blīvums);

29.3.2. izmantotie topogrāfiskie materiāli, izpildītie topogrāfiskie darbi, koordinātu un augstumu sistēma;

29.3.3. ģeofizikālo un citu specializēto metožu lietojums (pamatojums, metodika, izpildes tehnika, rezultāti un to izmantošana);

29.3.4. izpētņu veidi (piemēram, urbumi, zondējumi, skatrakumi), to skaits, dziļums, diametrs vai šķēsgriezums, konstrukcijas, izpildes tehnoloģija, koordinātas un absolūtais augstums virs jūras līmeņa. Urbumiem norāda serdes ieguvumu procentos un tās stāvokli;

29.3.5. hidroģeoloģisko darbu veidi, metodika, apjomi, izpildes tehniskie līdzekļi, ziņas par urbumu tamponāžu;

29.3.6. paraugu ņemšanas veidi, metodika, apjomi, paraugu apstrādes shēmas, paraugu izvietojums, to intervāli;

29.3.7. derīgo izrakteņu sastāva un īpašību pētījumi, to raksturs, apjomi un kontrole;

29.4. izpētītās teritorijas ģeoloģisko apstākļu raksturojumu:

29.4.1. vieta kopējā rajona ģeoloģiskajā struktūrā;

29.4.2. slāņu griezums un ģeoloģiskais vecums;